

Scénáře budoucnosti

Budoucnost je jediný časový rámec, který můžeme ovlivnit, proto má smysl se jí zabývat. Pokud chceme budoucnost tvořit, musíme nejprve vědět, jak může vypadat a také jak chceme, aby vypadala. V programu se účastnice a účastníci seznámí s různými možnými scénáři, které reagují na klimatickou krizi. Pojmenují, jak by podle nich měla budoucnost vypadat, a vydají se střípky budoucnosti hledat i do svého nejbližšího okolí.

Cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Účastníci a účastnice se seznámí s různými scénáři budoucnosti, které jsou možnou reakcí na klimatickou krizi. • Účastníci a účastnice pojmenují, jaké aspekty budoucnosti jsou pro ně důležité a chtěné. • Účastníci a účastnice rozpoznají aspekty jednotlivých scénářů budoucnosti na svém nejbližším okolí.
Doba trvání	160 minut
Věk	15+
Prostředí k realizaci	Program je vhodný realizovat v blízkém okolí místa, ve kterém se účastníci a účastnice běžně pohybují (typicky okolí školy). Vhodné prostředí je ale i takové, u kterého chceme více přemýšlet nad tím, jak vypadá, např. jsou na něm viditelné projevy klimatické krize.
Pomůcky	Příloha 1 – Obrazy budoucnosti Příloha 2 – Scénáře budoucnosti Příloha 3 – Názvy scénářů

Realizace

Uvedení do tématu (5 minut)

Krátce představte: *Dnes se budeme věnovat tomu, jak může vypadat budoucnost v kontextu klimatické krize. Navážeme na to, co už o klimatické krizi víme. Budeme přemýšlet nad tím, jak mohou vypadat různé scénáře budoucnosti, a pak se budoucnost vydáme hledat ven.*

Přibližte, proč je pro řešení dnešních krizí důležité rozvíjet představivost (viz Infobox 1).

Projevy klimatické krize (15 minut)

Záměrem této aktivity je připomenout, co už účastníci a účastnice vědí o projevech klimatické krize, mít společný základ pro přemýšlení o scénářích budoucnosti, které na projevy klimatické krize navazují, a pojmenovat pocity, které mají studentky a studenti s projevy klimatické krize spojené.

Aktivita probíhá v celé skupině.

- Položte otázky: *S jakými jevy v přírodě a společnosti si klimatickou krizi spojujete? O jakých projevech klimatické krize víte, jaké projevy klimatické krize si vybavujete?*
- Nechte zaznívat odpovědi a zapisujte je viditelně na tabuli. Pokud jich zaznívá málo, můžete je pro celistvější obraz doplnit (viz Infobox 2).
- Položte otázku: *Jak to na vás působí? / Co to s vámi dělá, když projevy klimatické krizi vidíte pojmenované a napsané takhle pohromadě?*

Uzavřete: *Už víme, jaké máme o krizi informace, známe její projevy, často negativní, které okolo sebe vidíme. Pro zbytek programu ale současnost opustíme a budeme se věnovat budoucnosti – tomu, jaká může být, jak lze na tyto negativní projevy reagovat.*

Evokace: Budoucnost v obrazech (20 minut)

Následující aktivita rozvíjí imaginaci – vizualizovaná forma pomáhá představit si budoucnost v obrazech, což může být zdrojem i pro aktivitu *Scénáře budoucnosti*.

Aktivita zahrnuje práci s obrázky, na kterých jsou vyobrazené střípky možných budoucností.

- Na zem či na stůl doprostřed kruhu, ve kterém skupina sedí, rozložte obrázky (Příloha 1).
- Rozdělte účastníky a účastnice do dvojic.

Dvojice nechte 5 minut diskutovat o otázkách:

- *Co na obrázcích vidíte? Jak vypadá případná budoucnost, kterou tyto obrázky zachycují?*
- *Které obrázky se vám líbí / kde se v takových scénářích vidíte vy?*

Věnujte pak přibližně 10 minut tomu, aby mohly odpovědi volně před ostatními zaznít.

Zakončete: *Obrázky nám evokovaly, jaká může budoucnost být, máme pojmenováno, co v obrázcích vidíme a co by se nám líbilo. Obrazy nám můžou sloužit i pro to, co budeme dělat dál – budeme se věnovat textu a popisu toho, jaké scénáře budoucnosti nás potenciálně čekají.*

Scénáře budoucnosti (45 minut)

Záměrem následující části je přiblížit účastníkům a účastnicím možné budoucnosti, nechat je uvědomit si kroky, které k různým scénářům vedou, a pojmenovat aspekty budoucnosti, které jsou pro ně důležité.

Aktivita spočívá ve čtení a analýze čtyř scénářů budoucnosti v kontextu klimatické krize, které popisuje David Hicks (viz Příloha 3).

- Rozdělte studující do skupin po čtyřech.
- Do každé skupiny rozdejte texty se čtyřmi scénáři. Každý člověk ze skupiny bude číst jeden (jiný) text.
- Texty můžete uvést slovy Davida Hickse: *Jak se může společnost v příštích zhruba čtyřiceti letech změnit v důsledku změny klimatu, ropného zlomu a reagování na meze růstu? To bude záviset na tom, jak budou vlády, podniky, komunity a jednotlivci čelit těmto výzvám. Zde jsou čtyři rámcové scénáře různých možných budoucností. Nejsou to přesné modely, ale naznačení směru, která mají být doplňována podrobnostmi.*

Zadejte skupinovou práci na 15 minut:

- Každý člověk si individuálně přečte svůj text, zabere to asi 5 minut.
- Následně si navzájem představte jednotlivé scénáře tak, aby měl každý člověk povědomí o všech scénářích. Máte na to asi 10 minut, což vychází na 2–3 minuty na každou osobu.

Skupiny se následně promění – studující se seskupí do čtyř skupin tak, aby v každé skupině byli lidé se stejným scénářem. Zadejte práci do nových skupin, opět na 15 minut: *Ve skupině si odpovězte na otázky:*

- Jaké kroky jsme jako lidé udělali, že jsme se ocitli v tomto scénáři?
- Co je pro lidi, kteří figurují v tomto scénáři nebo kteří ho vytvořili, důležité?

Sesbírejte zpátky v celé třídě odpovědi na druhou otázku (co je pro lidi důležité), zapisujte je na tabuli.

Ke čtyřem stěnám/rohům v místnosti rozmístíte papíry s názvy scénářů – do každého jeden (viz Příloha 4). Položte skupině dvě otázky a nechte účastníky a účastnice, ať si stoupnou k tomu scénáři, který jim odpovídá na otázky. Následně vždy nechte zaznít z každého rohu několik hlasů – proč jednotlivci stojí tam, kde stojí.

- Který scénář si myslíte, že je nejvíce pravděpodobný?
- Ve kterém scénáři si přejete žít?

Zarámujte přechod k další části: *Byla řeč o čtyřech různých scénářích budoucnosti. Teď se ale podíváme trochu víc do reality. Ještě si obrazy těchto budoucnosti v hlavě necháme a půjdeme je prozkoumat ven.*

Procházka budoucnosti (50 minut)

Záměrem této části je propojit teoretické scénáře s reálným světem a zcitlivovat účastníky a účastnice na prostředí, ve kterém se pohybují. Aktivita spočívá v procházce po okolí.

Projdete se se skupinou po okolí, ať už je v okolí město, nebo příroda. Trasu můžete naplánovat dopředu. Připravte takovou, která bude ukazovat členitost prostředí, ve kterém jste (různé sociální kontexty, různá přírodní a společenská místa).

Řekněte, na co se mají účastníci a účastnice na procházce zaměřit: *Nyní si uděláme asi 20minutovou procházku. Zůstaňte ve skupinách, které byly sestaveny naposled. Mějte nasazenou čočku scénáře, o kterém byla ve skupině řeč, a zkuste si v okolí všimnout těchto věcí:*

- Co z toho, co vidíte, se vám spojuje s „vaším“ scénářem?
- Co z toho, co vidíte, v této budoucnosti bude, co naopak zanikne?

Procházku ukončete na místě, kde ještě můžete udělat krátkou 15minutovou reflexi.

- Od skupin sesbírejte podněty z procházky.
- Na závěr se zeptejte, jestli existuje něco, co skupina na procházce viděla a co by si zároveň přála, aby toho bylo v jejím okolí víc.

Reflexe (25 minut)

Ptejte se v celé skupině:

- S jakým pocitem odcházíte poté, co se naše skupina věnovala možným podobám budoucnosti?
- Jaké otázky, obavy, nejistoty společné zkoumání probudilo?
- Co máme chuť zkoumat společně dál? Čím můžeme příště navázat?

Poslední otázka směřuje k tvoření vlastních scénářů budoucnosti, na to lze navázat jiným programem, který bude více vlastní tvorbu budoucnosti rozvíjet.

Infobox – Vzdělávání pro změnu v časech krize

Budoucnost je jediný časový rámec, který můžeme ovlivňovat, proto je důležité ji studovat. Pokud se žáci a žákyně naučí uvažovat o alternativních scénářích budoucnosti a formulovat vlastní vizi, můžou ji pak cílevědomě pomáhat utvářet, ne se jí pasivně přizpůsobovat.

Optimistické vize budoucího vývoje přinášejí perspektivu naděje, z níž můžeme zkoumat problémy současnosti a vyvažovat tím násilí, cynismus a bezmoc, které se k nám dostávají z médií a dalších zdrojů.

Promýšlení budoucnosti je tvůrčí proces, ve kterém prostřednictvím zkoumání trendů a hnacích sil změn zvažujeme různé budoucí scénáře vývoje společnosti. To zahrnuje vyhodnocení, jaké scénáře budoucího vývoje jsou možné, pravděpodobné a preferované.

Tato samostatná disciplína se používá při tvorbě strategií, při navrhování a plánování činností a také při tvorbě politik. UNESCO ji zařadilo do klíčových kompetencí ve vzdělávání pro udržitelný život.

Promýšlení budoucnosti umožňuje zvážit hlavní změny v příštích 5, 10, 20 a více letech ve všech oblastech života. Procesy promýšlení budoucího vývoje vyvažují krátkodobé myšlení, které je často vedeno krátkodobými cíli, jako je např. rychlý zisk, znovuzvolení či naivní řešení komplexních problémů.

Více aktivit k promýšlení budoucnosti např. [zde](#)

Převzato z webu Futuropolis: <https://futuropolis.cz/metoda/vychodiska/promysleni-budoucnosti/>

Infobox – Jevy spojené s klimatickou krizí

Přírodní jevy a projevy spojené s klimatickou krizí jsou obecně již dobře popsány. Přírodní jevy a prognózy dobře popisuje např. web [Fakta o klimatu](#). Často se jako důsledek klimatické krize uvádí úbytek mořských i suchozemských druhů a rostlin, tání arktických ledovců, častější vlny veder, lesní požáry, záplavy, v důsledku těchto přírodních jevů např. ohrožení potravinové soběstačnosti.

Kromě těch přírodních, které mohou být více intuitivní, jsou s ní spojené i společenské jevy a trendy. Z těch zjevnějších jmenujme třeba nerovnosti v dopadech klimatické krize na jednotlivé skupiny obyvatel nebo migraci z míst, které jsou kvůli změně počasí těžko obyvatelné nebo je sužují války o vodu. V konečném důsledku jsou ale téměř všechny aktuální společenské jevy s klimatickou krizí propojené. Hlavní společenské megatrendy, kterým společnost čelí a navzájem se ovlivňují s klimatickou krizí, popisuje text Terezy Čajkové *Transformativní vzdělávání jako klíčová odpověď na četné výzvy budoucnosti*, resp. Část 1. Jako tyto megatrendy popisuje např. rychlý technologický pokrok, silící vliv firem a bohatší elity, růst populace, nejistota a křehkost systému či globální krizi duševního zdraví.

Jevy doplňujte podle toho, jak pokročilá je skupina, a podle toho, na jakou úroveň se chcete dostat. Pokud se rozhodnete zůstat pouze na úrovni přírodních jevů, i následné aktivity nebo snahy o řešení se budou pohybovat na úrovni „hašení problémů“, ale zároveň mohou být pro studenty a studentky uchopitelnější a působit motivačně. Pokročilejší úroveň společenských jevů může na účastnice a účastníky působit příliš abstraktně a těžko propojitelnou, na druhou stranu jejich pochopení nabízí možnost hledat hlubší společenské příčiny a systémová řešení.

Zdroje

Použité zdroje

- Hicks, W. David. *Lessons For The Future: The missing dimension in education*. Trafford Publishing. 2006.
- Hicks, W. David. *Educating for Hope in Troubled Times: Climate Change and the Transition to a Post-Carbon Future*. Trentham Books. 2014
- Čajková, Tereza. *Transformativní vzdělávání jako klíčová odpověď na četné výzvy budoucnosti*. Bridge 47. 2021
- Fakta o klimatu. *Klimatická změna*. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/temata/klimaticka-zmena>
- Futuropolis. *Promýšlení budoucnosti*. Dostupné z: <https://futuropolis.cz/metoda/vychodiska/promysleni-budoucnosti/>
- Futuropolis. *Knihovna – promýšlení budoucnosti*. Dostupné z: <https://futuropolis.cz/knihovna/?vychodiska=Prom%C3%BD%C5%A1len%C3%AD%20budoucnost%C3%AD>

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

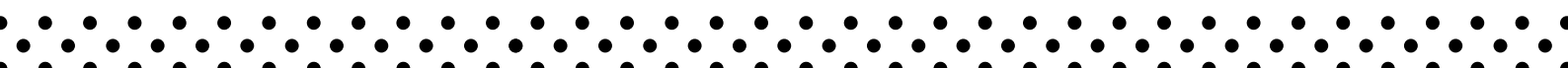

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 1 – Obrazy budoucnosti

Příloha 2 – Scénáře budoucnosti

Fungování jako doposud

Tato budoucnost nastala, protože vlády a podniky měly pocit, že pokračování v hospodářském růstu je nejbezpečnější cestou vpřed. Byla vyzkoušena v minulosti a bylo považováno za nejlepší zůstat u toho, co již bylo známé. Převládal názor, že dopady změny klimatu jsou přeceňovány, a finanční prostředky, které mohly být použity na zmírnění a přizpůsobení se změně klimatu, byly investovány do nových jaderných elektráren.

Pokud jde o využívání energie, důraz byl nadále kladen na fosilní paliva – ropu, uhlí a plyn, i přesto, že bylo stále náročnější najít a vytěžit nová ložiska. Obnovitelné zdroje byly stále doplňkovou záležitostí. Ceny paliv kolísaly a řetězec dodávek energie se stával nestabilním a nepředvídatelným. Představa, že růst má své hranice, byla marginalizována a trvalo přesvědčení, že problémy s ním spojené lze vyřešit nahrazením materiálů a technologickými inovacemi.

Průmyslový model zemědělství začal mít problémy s udržení produkce při měnících se podmínkách, zásobování potravinami se zpočátku dařilo udržet, ale občasné nedostatky byly stále častější. Existoval malý, ale rostoucí sektor ekologického zemědělství, který vznikl v reakci na potíže v zásobování. Pro většinu lidí byl však problémem růst cen produktů i potravin a občasné prázdné regály. Změny byly výrazné v oblasti biodiverzity, protože se měnily teploty a průběh počasí. Nové choroby napadly flóru a faunu a docházelo ke stále výraznějšímu úbytku druhů. Současně se objevily nové druhy hmyzu a škůdců, které představovaly dosud neznámé hrozby pro zemědělství, ale i zdraví lidí. Důsledkem tohoto scénáře bylo, že překročení ekologických limitů se dostavilo každý rok dříve.

Většinová veřejnost se obecně bránila představě transformace a nedokázala si připustit, že průmyslová společnost v sobě obsahuje zárodky svého vlastního zániku. Zatímco rostoucí menšina se snažila tento konsensus zpochybnit, panoval všeobecný zmatek v tom, co se od člověka očekává, že bude nebo nebude dělat. Většina lidí proto uvítala možnost pokračovat v utrácení a spotřebě, i když někteří z vlastní vůle nebo z ekonomické nutnosti tak neučinili. Vláda nabádala obyvatelstvo, aby „zachovalo klid a pokračovalo se dál jako doposud“, to však bylo stále více vnímáno jako nedostatečná reakce na četné problémy. Společnost se proto v těchto otázkách stále více rozdělovala a dostávala do rozporu.

Vzhledem k absenci jasného směru se reakce veřejnosti pohybovaly od zmatených až po chaotické. Toto fungování vedlo k období hluboké nejistoty, stále prudšího hospodářského úpadku a štěpení společnosti. Došlo k výrazným klimatickým změnám, na které byli lidé i vláda špatně připraveni, a společnost tím utrpěla. Narůstala takzvaná „klimatická deprese“ a někteří lidé se začali více obracet k alternativám a hájení zájmů své nejmenší komunity.

Příloha 2 – Scénáře budoucnosti

Technologická stabilita

V tomto scénáři byly jak změna klimatu, tak ropný zlom chápány společností jako vážné hrozby, kterým je třeba čelit pomocí všech dostupných zdrojů. Ačkoli se obecně uznávalo, že růst má své meze, nepovažovalo se to kvůli rozvoji a zefektivňování technologií za bezprostřední problém. Považovalo se za samozřejmé, že lidská vynalézavost a technologický vývoj dokáží překonat všechna dilemata, ať už je jejich rozsah jakýkoli.

Hlavní roli v řešení a povzbuzování společnosti k odklonu od využívání fosilních paliv převzala vláda. To s sebou neslo centrální plánování a zavádění řešení i určitou efektivitu. Vláda kontrolovala většinou zdrojů, jejich distribuci a spotřebu. V řešení globálního oteplování se sázelo na technologické zachytávání a ukládání uhlíku pod zem. Koncentrace CO₂ se tím podařilo během 20 let snižovat. Došlo k určitému snížení spotřeby fosilních paliv a k většímu využívání obnovitelných zdrojů. Hlavní roli v pokrytí energetické poptávky hrála jaderná energetika. Byly také zavedeny přísné právní předpisy o úsporách energie jak v domácnostech, tak ve výrobních provozech a podnicích. Současně se začal realizovat významný program modernizace, jehož cílem bylo zlepšit využívání energie ve starém bytovém fondu spolu s nárůstem novostaveb založených na technologické optimalizaci environmentální stopy. Stanovovaly se limity spotřeby různého zboží pro obyvatele i firmy, aby spotřeba odpovídala aktuální dostupnosti zdrojů.

Jedním z hlavních průlomů byla oblast geneticky modifikovaných plodin, kde byl odpor ekologických skupin překonán novou legislativou prosazující genetickou modifikaci. To bylo považováno za nesmírně důležité, protože průmyslový model zemědělství se stále více potýkal s vyššími cenami pohonných hmot, hnojiv a pesticidů na bázi ropy. V reakci na obavy z vývoje technologií v zemědělství a výrobě potravin vzkvétal ekologický sektor, který také umožňoval uplatnění lidem bez technologického vzdělání.

Zlepšila se veřejná doprava po silnici, železnici a dokonce i po kanálech. Individuální automobilová doprava byla omezena regulacemi a cenou pohonných hmot. Hybridní a elektrická vozidla se stala levnějšími, takže se rozšířila. Jedna z myšlenkových škol zastávala názor, že vzhledem k možnosti virtuálního cestování a online schůzek by se méně cestování mělo stát normou a lidé by na dovolenou jezdili prostě virtuálně. V této technologicky vyspělé společnosti byla elektronická komunikace obecně dobrá, stejně jako většina ostatních komunikačních systémů. Zlepšilo se a zrychlilo propojení mezi komunitami i uvnitř nich. Občas však stále docházelo k výpadkům v důsledku chyb ve vývoji nových systémů.

Důraz na technická řešení byl mladšími považován za vhodný a přirozený, ačkoli někteří starší lidé měli pocit, že tato cesta slouží k zakrytí hlubších problémů a není dostatečná. „Techno-stabilita“ nabídla pozitivní cestu vpřed tváří v tvář velkým problémům globálních změn, a to vynaládáním existujících zdrojů (lidských, finančních a technologických) na ekologická technologická opatření. Byla to udržitelnost vykoupená regulováním růstu, spotřeby, materiálních toků. Celý systém byl křehký skrze centrální řízení a náročný na energii. Plán do budoucna byl postaven na ještě větším uplatňování technologií.

Příloha 2 – Scénáře budoucnosti

Energetický kolaps

V tomto scénáři se ukázalo, že změna klimatu je horší, než se očekávalo – její dopady nastávají dříve, než se předpokládalo, a její důsledky jsou závažnější. Byly učiněny jen omezené pokusy o předcházení a zmírňování dopadů. Tato budoucnost nastala, protože vláda ani jiní hráči společnosti nedokázali poskytnout jasné vedení při přechodu na nízkouhlíkové fungování a snažili se spíše udržet dosavadní praxi. Většina lidí proto nebyla vůbec připravena na to, co mělo přijít.

Došlo k určitému malému snížení využívání fosilních paliv a k určitým počátečním pokrokům v oblasti solární a větrné energie, ale skutečné pochopení potřeby zásadní transformace bylo malé. Příliš malé kroky, příliš pozdě. Vrchol ropného zlomu zdražil dodávky energie a ty začaly váznout, protože národní rozvodná síť nedokázala držet krok s poptávkou. Výpadky elektřiny byly stále častější a jen ti lidé, kteří z vlastní iniciativy investovali do obnovitelných zdrojů energie, si mohli být jisti, že jim bude teplo a že budou svítit. Lidé byli stále více vydáni na milost a nemilost přírodním živlům a tomu, co si dokázali obstarat ve svém nejbližším okolí.

Celosvětové trhy s potravinami přestávaly fungovat, potravin bylo celkově míň a stát byl odkázán na regionální produkci. Výsledkem byly dlouhé fronty a prázdné regály v obchodech. Přístup obyvatel a obyvatelek ke kvalitní výživě se zhoršoval a s tím i jejich zdraví. Začal trend hromadění zásob a snahy zabezpečit jen nejbližší rodinu. Nejlépe na tom byli ti lidé, kteří si mohli většinu potravin vypěstovat sami. Budovy obecně nevyhovovaly náročným klimatickým změnám a zásoby energie se stávaly stále nepravidelnějšími a docházelo k rozsáhlým výpadkům proudu. Klimatizace i vytápění bylo luxusem.

Dopravní systémy se začaly hroutit a cestování na dlouhé vzdálenosti bylo stále obtížnější. Lidé se museli uchýlit ke starším způsobům dopravy: pěší, kolo, loď, kůň a vůz. Cestování se mnohem více lokalizovalo a využívalo se jen v případě, že to bylo opravdu nutné. Zdravotní systém se začal hroutit, protože se zhoršoval zdravotní stav lidí a přibývalo nemocí. Nakonec se většina komunikačních systémů zhroutila a byly vysílány pouze příležitostné nouzové zprávy. Zprávy zvenčí byly dostupné pouze na základě osobního kontaktu, jinak fungovaly regionálně. Biodiverzita byla stále více poškozována, protože přírodní zdroje se staly předmětem lovu a mrchožroutství. Za těchto podmínek se projevoval jen malý smysl pro sociální a environmentální odpovědnost.

Naprostá nepřipravenost na dopady změn klimatu, ropného zlomu a nedostatku ropy vedla nejen k úpadku společnosti, ale i k jejímu téměř úplnému zhroucení. Průmyslové společnosti, které se zrodily v přesvědčení, že „pokrok“ patří k jejich přirozenému právu, zanikly stejně jistě jako dřívější říše. K tomuto scénáři došlo kvůli domýšlivosti dvacátého století, že jsme na rozdíl od našich předků neporazitelní, protože dokážeme díky své vynalézavosti a technologickým dovednostem všechno zdolat a překonat všechny obtíže – kromě našeho vlastního zániku.

Příloha 2 – Scénáře budoucnosti

Udržitelný přechod

Tato budoucnost nastala díky tomu, že lidé, podniky a vláda spatřovali výhody v decentralizovanějším přístupu k řešení. Změna klimatu byla brána vážně na národní i místní úrovni. Byla přijata koordinovaná opatření ke zmírnění i odstranění následků. Výzva ropného zlomu a nutnosti jiného způsobu zajištění energie než z fosilních zdrojů byla široce uznávanou skutečností, tak jako nutnost přechodu k post-uhlíkové společnosti. Limity růstu byly rovněž brány vážně a byly stanoveny národní cíle pro zvrácení dne ekologického překročení. To vedlo k novému chápání nebezpečí nadměrného konzumu ze strany veřejnosti a k potřebě, aby se komunity a země jako celky staly soběstačnějšími a odolnějšími. Přineslo to mnohem hlubší pochopení udržitelnosti a neudržitelnosti, v jehož čele stála inovativní práce ve školách s lidmi, kteří se stávali zodpovědnými za své komunity a společnost, a to i v budoucnu. Místní úřady a farní rady stále více spojovaly své síly s iniciativami transformace, aby realizovaly cíle udržitelnější společnosti.

Rostoucí důraz na potravinovou bezpečnost vedl k reorganizaci zemědělství tak, aby odpovídalo národním potřebám a aby se obecně zabránilo nedostatku potravin. Nový post-uhlíkový přístup k zemědělství, který si vyžádaly stále vyšší náklady na hnojiva a herbicidy, znamenal odklon od světa agrobiznisu a přechod k ekologickému pěstování. Lidé si zvykli jíst více místních a sezónních potravin a zlepšilo se veřejné zdraví. Mnohem více lidí si pěstovalo vlastní potraviny, ať už na zahradách, pozemcích nebo v rámci komunitních programů. Bylo to také období rozsáhlých změn ve vztahu k zemědělství, ve stavebnictví a navrhování domů.

Všechny dlouhé cesty nyní probíhaly rychlou a efektivní veřejnou dopravou. Vlaky a autobusy byly propojeny s místními dopravními systémy zahrnujícími elektrická vozidla, tramvaje, cyklostezky, chodníky a plavební kanály. Lidé obecně cestovali méně než dříve a využívali předností své vlastní obce a regionu. Tyto změny vedly k lepší kondici a zdraví obyvatel. Vnitrostátní program modernizace všech starších nemovitostí byl navržen tak, aby splňovaly bezuhlíkové standardy. Program obnovy přírodních území zase vytvořil značný počet nových pracovních míst. Vznikly účinnější běžné zdravotnické služby, které se propojily s alternativními a moderními zdravotnickými službami.

Přestože digitální formy komunikace zůstaly důležité, došlo k posunu směrem k větší komunikaci tváří v tvář, přičemž praktické dovednosti se často učily díky mezigeneračnímu a komunitnímu společenství. Potřeba chránit měnící se tvář místní a národní biodiverzity byla široce uznávána, stejně jako potřeba učit se z ekologických principů. Naučit se pracovat s přírodou, a nikoli proti ní, vedlo k vyšší úrovni blahobytu jak pro lidská, tak pro nelidská společenství. Tento scénář vznikl, protože bylo na všech úrovních společnosti vyvinuto společné úsilí o kreativní a udržitelná řešení otázek spojených se změnou klimatu, ropným zlomem a omezením růstu.

Příloha 3 – Názvy scénářů

Fungování jako doposud

Příloha 3 – Názvy scénářů

Technologická stabilita

Příloha 3 – Názvy scénářů

Energetický kolaps

Příloha 3 – Názvy scénářů

Udržitelný přechod

Vzniklé metodické materiály byly finančně podpořeny Ministerstvem životního prostředí z projektu:

Ke kořenům: transformativní pedagogika jako základ environmentálního vědomí.

Vytvářené materiály nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Skrze transformativní vzdělávání, nerůstovou ekonomiku a facilitaci přispíváme ke světu, kde budou potřeby všech naplněné v rámci planetárních mezí.

www.nazemi.cz

Ministerstvo životního prostředí